

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-626-3-19>

IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON AQUACULTURE PRODUCTION

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ

Shuliar A. L.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Bioresources,
Animal Husbandry and Aquaculture
Department,
Polissia National University
Zhytomyr, Ukraine*

Шуляр А. Л.¹

*кандидат сільськогосподарських
наук,
доцент кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури,
Поліський національний
університет
Житомир, Україна*

Shuliar A. L.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Bioresources,
Animal Husbandry and Aquaculture
Department,
Polissia National University
Zhytomyr, Ukraine*

Шуляр А. Л.²

*кандидат сільськогосподарських
наук,
доцент кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури,
Поліський національний
університет
Житомир, Україна*

Tkachuk V. P.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Bioresources,
Animal Husbandry and Aquaculture
Department,
Polissia National University
Zhytomyr, Ukraine*

Ткачук В. П.

*кандидат сільськогосподарських
наук,
доцент кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури,
Поліський національний
університет
Житомир, Україна*

В умовах сучасних глобальних викликів – війни, зміни клімату, дефіциту продовольства роль виробництва продукції аквакультури у системі продовольчої безпеки зростає. В Україні, як і у світі загалом, аквакультура стає стратегічним напрямом розвитку рибного господарства, що здатний компенсувати скорочення природного вилову риби та забезпечити населення якісними білковими продуктами. Продукція аквакультури (риба, раки, моллюски, водорості та ін.) – джерело

¹ Шуляр Альона Леонідівна

² Шуляр Аліна Леонідівна

повноцінного, легкозасвоюваного білка та незамінних амінокислот. Регулярне споживання риби та продуктів аквакультури сприяє зміцненню імунної системи, розвитку мозку у дітей, профілактиці гіпертонії, анемії й ожиріння. Крім того, аквакультура – ключовий інструмент стабілізації рибного балансу в умовах скорочення вилову у природних водоймах, адже дозволяє забезпечити постійне виробництво риби незалежно від сезонності й природних коливань; зменшити імпортозалежність України від іноземної рибної продукції; підтримувати продовольчу безпеку навіть в умовах війни та порушення логістичних ланцюгів. Рибницькі господарства створюють робочі місця у сільських районах, де обмежені можливості для іншого бізнесу. Варто зазначити, що контрольоване вирощування риби знижує навантаження на природні популяції, сприяє збереженню біорізноманіття та сталому використанню водних ресурсів. Деякі види (наприклад, товстолобик, білий амур, молюски) сприяють біологічній фільтрації водойм, очищаючи їх від надлишкової органіки та фітопланктону – таким чином, аквакультура має екологічну функцію відновлення водойм. У період війни аквакультура є гнучкішою, ніж морський вилов чи імпорт, адже її можна локалізувати в безпечних регіонах і продовжувати виробництво навіть при обмежених ресурсах. Тобто значення даної галузі важко переоцінити [1, с. 57; 2, с. 69; 3, с. 419; 4, с. 99].

Галузь виробництва водних біоресурсів та аквакультури України зазнала значного впливу війни, хоча рівень впливу різнився залежно від регіонів і виду господарств. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році рибна галузь стала однією з найбільш постраждалих у секторі сільського господарства через окупацію та знищення частини водойм і підприємств; блокування морських портів і зупинку морського промислу; порушення логістики, постачання кормів і матеріалів; скорочення інвестицій, відтік кадрів; зниження купівельної спроможності населення. Так, до повномасштабного вторгнення у 2021 році всього було добуто 69872,9 т біоресурсів, в тому числі 41816,1 т риби у всіх районах промислу, у 2022 році – відповідно 31597,1 і 22536,1 т, тобто скоротилося майже вдвічі, у 2023 році – 35490,2 і 23493,0 т, у 2024 – відповідно 45232,6 і 26137,1 т [5; 6, с. 149–153; 7].

Україна залишається значно залежною від імпорту рибопродукції, а внутрішнє виробництво, хоч і зростає, все ще суттєво нижче за довоєнні показники. Через блокування морських портів і безпеку морських зон багато підприємств морської аквакультури чи вилову не можуть працювати у звичному режимі. На внутрішні водойми, ставки, рибницькі господарства покладено більшу відповідальність як на альтернативне джерело продукції. Порушення логістики та

доступу до кормів для риби, як наслідок війни, стримує розвиток нових господарств. Підвищення вартості окремих складових виробництва (енергія, корми, транспорт) знижує рентабельність. Але водночас, зростання виробництва в 2023–2025 роках показує, що сектор адаптується і аквакультура може стати одним із драйверів відновлення аграрного сектора [8, с. 158, 169; 9, с. 308, 315; 10].

Стабілізація виробництва продукції аквакультури в сучасних умовах можлива лише за умови державної підтримки (субсидії, фінансування модернізації) й зниження бар'єрів доставки кормів та транспортування продукції через розвиток малих й середніх рибницьких господарств у внутрішніх регіонах, які менше постраждали від бойових дій. Крім того, важливо розвивати експортно-орієнтовані форми аквакультури, враховуючи питання доданої вартості (переробка, ягоди з риби тощо) та інтеграцію у європейські ланцюги. Всі ці чинники сприятимуть розвитку галузі, зменшенню залежності від імпорту рибної продукції й забезпечать стабільність продовольчого постачання навіть у кризових умовах.

Література:

1. Байдала В. В., Якимовська А. В. Забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобальних викликів. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. Том 15, № 1. С. 57–70.
2. Walla H., Bakerb Ph., Chirwac E., Hawkins B. Food security, food safety & healthy nutrition: are they compatible? *Global Food Security*. 2019. Vol. 21. Р. 69–71.
3. Крилов Д. В. Проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : економіка та управління*. 2023. № 7. С. 419–428.
4. Шуляр Альона Л., Шуляр Аліна Л., Ткачук В. П. Роль аквакультури у забезпеченні продовольчої безпеки. *Новітнє становище та перспективи сільського, лісового, рибного господарства та ветеринарної медицини: матеріали Міжнар. наук. конф.*, 19–20 бер. 2025 р. Рига, Латвійська Республіка, 2025. С. 99–103. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-543-3-24>.
5. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.10.2025).
6. Ткачук В. П., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., Лісогурська Д. В., Лісогурська О. В., Фурман С. В. Водні біоресурси та аквакультура: світові тенденції та вітчизняні перспективи. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2025. № 2 (47). С. 147–153. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2025-2.20>.

7. Виробництво аквакультури у 2025 році: прогнози та виклики. *Житомирський рибоохоронний патруль* : веб-сайт. URL: <https://surl.li/kazppg> (дата звернення: 17.10.2025).

8. Шарило Ю. Є., Вдовенко Н. М., Матіїв І. Л., Коваленко Б. Ю. Інструментарій впливу військової агресії на функціонування аквакультури України. *Водні біоресурси та аквакультура*. 2022. № 2 (12). С. 158–171. DOI: <https://doi.org/10.32851/wba.2022.2.11>.

9. Лісогурська Д. В., Лісогурська О. В., Фурман С. В., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., Ткачук В. П. Відновлення водних біоресурсів як шлях до сталого аграрного виробництва. *Таврійський науковий вісник. Серія : Сільськогосподарські науки*. 2025. Вип. 142, ч. 2. С. 308–315. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.142.2.38>.

10. Діденко О., Бузевич І., Куцоконь Ю., Хмарна О. Як повномасштабна війна впливає на рибальство в Україні : веб сайт. URL: <https://surl.li/nkfpjr> (дата звернення: 17.10.2025).